

МОЗ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА УСТАНОВА «СУМСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ЦЕНТР
КОНТРОЛЮ ТА ПРОФІЛАКТИКИ ХВОРОБ
МІНІСТЕРСТВА ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ»
(ДУ «СУМСЬКИЙ ОЦКПХ МОЗ»)

вул. Привокзальна буд. 27, м. Суми, 40003, тел./факс (0542) 65-78-86,
E-mail: sumy_ockph@ukr.net, web:<http://www.ses.sumy.ua> код ЄДРПОУ
38523259

01.07.2026 № 02/2400

**Головам районних державних
адміністрацій Сумської області**

Головам ОТГ Сумської області

**Про ризики поширення гельмінтозів
серед населення області та заходи протидії**

За результатами епідеміологічного моніторингу на території громад Сумської області продовжує реєструватися забруднення ґрунтів яйцями гельмінтів, що створює ризики для здоров'я населення.

Загальна характеристика забруднення ґрунтів яйцями гельмінтів. У структурі виявлених гельмінтів домінують аскариди, волосоголовці та токсокари, на частку яких у 2025 році припадало 99,5% усіх знахідок. Яйця аскарид і волосоголовців у ґрунті є індикаторами фекального забруднення як людського, так і тваринного походження, натомість яйця токсокар є специфічним маркером потрапляння у довкілля екскрементів собак і котів.

За період 2018–2025 років суттєвих змін у забрудненні ґрунтів яйцями аскарид і волосоголовців не відбулося — рівень забруднення гельмінтами залишається стабільно високим. Водночас кількість яєць токсокар у ґрунті статистично значуще зросла у 1,3 рази. Результати епідеміологічного моніторингу у першому півріччі 2026 року свідчать, що ситуація щодо забруднення ґрунту яйцями гельмінтів залишається без ознак покращення (Табл.1). У цілому це означає, що ризик зараження населення аскаридами та волосоголовцями через контакт із забрудненим ґрунтом зберігається, а щодо токсокар — має тенденцію до зростання. Найбільш уразливою групою залишаються діти, які не мають розвинутих санітарних навичок і часто контактують із ґрунтом під час ігор.

UB Виконавчий комітет
Роменської міської
ради

К №4017/02.1-23 від 01.07.2026
арк.4

Таблиця 1 — Порівняльний аналіз забруднення ґрунтів у Сумській області у 2018 та 2025 роках (відсоток позитивних проб ґрунту, досліджених на яйця гельмінтів, від загальної кількості досліджених проб на зазначеній території)

	2018	2025	2026 перше півріччя	Оцінка показників
Аскариди	2,02±0,23	1,90±0,25	0,8	Не має відмінностей
Волосоголовці	0,16±0,07	0,30±0,1		Не має відмінностей
Токсокари	2,90±0,27	3,80±0,35	4,2	Зростання у 1,3 рази

Рівні забруднення гельмінтами різних типів територій. Аналіз забруднення ґрунтів гельмінтами у Сумській області показав, що рівні забруднення та їх динаміка суттєво відрізняються залежно від типу територій (Табл.2).

Таблиця 2 — Динаміка частоти виявлення зразків ґрунту, забруднених гельмінтами, в Сумській області у 2018, 2021 та 2025 рр. (відсотки позитивних проб ґрунту від загальної кількості досліджених проб на зазначеній території)

	2018	2021	2025
Дитячі заклади	2,3±0,4	1,42±0,32	1,94±0,5
Дитячі майданчики	6,4±1,05	9,6±1,4	8,5±1,03
Рекреаційна зона	6,4±1,13	5,8±2,3	8,8±1,79
Осередки гельмінтозів	9,6±1,14	11,3±1,6	11,8±1,9
Інші території	5,0±0,75	6,0±0,88	5,35±0,74

У дитячих закладах рівень забруднення ґрунтів у 2021 році статистично значуще знизився у 2021 році, проте у 2025 році показник знов наблизився до рівня 2018 року.

На дитячих майданчиках спостерігалось зростання рівня забруднення ґрунтів з 6,4±1,05 у 2018 році до 9,6±1,4 у 2021 році, що свідчить про виражене підвищення показника. У 2025 році відмічено деяке зниження до 8,5±1,03, проте рівень залишається високим. З урахуванням величини стандартних похибок, показники 2021 та 2025 років не демонструють чіткої статистично достовірної різниці між собою, однак обидва значення в цілому перевищують рівень 2018 року, що вказує на тенденцію до зростання забруднення з подальшою стабілізацією на підвищеному рівні.

У рекреаційних зонах відмічено відносну стабільність забруднення ґрунтів у 2018–2021 роках на високих рівнях (6,4±1,13 та 5,8±2,3) з подальшим підвищенням до 8,8±1,79 у 2025 році.

Найвищі показники стабільно реєструвалися в осередках гельмінтозів, де спостерігалось поступове зростання з 9,6±1,14 до 11,8±1,9, що вказує на збереження активних джерел контамінації.

На інших територіях відмічено незначні коливання показників забруднення ґрунтів без чіткої тенденції (5,0±0,75 у 2018 році; 6,0±0,88 у 2021 році; 5,35±0,74 у 2025 році).

У цілому, як показує аналіз, найбільш неблагополучними залишаються осередки гельмінтозів, дитячі майданчики та рекреаційні зони.

Отримані дані обґрунтовують необхідність проведення заходів для зниження ризиків зараження людей.

Небезпека гельмінтозів. Діагностика аскаридозу, трихоцефальозу та токсокарозу ускладнена, оскільки ці захворювання часто протікають без виражених проявів або з неспецифічними симптомами, і люди звертаються по медичну допомогу пізно або інфекція виявляється випадково.

При аскаридозі та трихоцефальозі збудники виділяють яйця з фекаліями людини, але їх виявлення в лабораторії не завжди вдається: на ранніх стадіях або при невеликій кількості паразитів аналіз може бути негативним, тому часто потрібні повторні дослідження.

Токсокароз має іншу особливість: людина не є остаточним хазяїном, тому паразит не розвивається до дорослої форми і яйця в калі не виявляються. Діагностика здійснюється переважно за допомогою серологічних аналізів крові, що є відносно дорогим методом і може обмежувати раннє виявлення інфекції.

У результаті всі ці інфекції можуть довго залишатися у людей недіагностованими і призводити до ускладнень, тому важливими є контроль забруднення довкілля та санітарно-освітня робота з населенням.

Керуючись статтями 12, 13 Закону України «Про систему громадського здоров'я» № 2573-ІХ від 06.09.2022, статтями 26, 30, 33, 59 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» № 280/97-ВР від 21.05.1997, ст. 30 Закону України «Про благоустрій населених пунктів» № 2807-ІV від 6.09.2005 р. (зі змінами від 17.05.2012 р.), Державними санітарними нормами та правилами утримання територій населених місць, затвердженими наказом Міністерства охорони здоров'я України від 17.03.2011 № 145, та Санітарним регламентом для дошкільних навчальних закладів, затвердженим наказом Міністерства охорони здоров'я України від 24.03.2016 № 234, з метою запобігання поширенню гельмінтозів та зниження рівня контамінації об'єктів довкілля яйцями гельмінтів, пропоную організувати такі заходи:

1. Організаційні заходи

1.1. Забезпечити регулярний санітарно-паразитологічний моніторинг ґрунтів на території громади (дитячі майданчики, заклади освіти, рекреаційні зони) та аналіз результатів.

1.2. Включити питання профілактики гельмінтозів до місцевих програм громадського здоров'я.

1.3. Включити показники санітарного стану ґрунтів до індикаторів оцінки роботи комунальних служб громади.

2. Контроль за тваринами

2.1. Запровадити контроль за вигулом домашніх тварин, відповідно до вимог.

2.2. Сприяти формуванню культури регулярної профілактичної дегельмінтизації домашніх тварин серед їх власників як важливого заходу профілактики токсокарозу у людей. Схему і періодичність дегельмінтизації визначає ветеринарний лікар.

2.3. Реалізовувати заходи з регулювання чисельності безпритульних собак і котів відповідно до вимог законодавства, включаючи стерилізацію, вакцинацію, дегельмінтизацію, ідентифікацію, прилаштування.

3. Санітарний стан територій

3.1. Забезпечити регулярне прибирання дворів, парків, рекреаційних зон, включно з очищенням територій від екскрементів тварин як ключового джерела забруднення ґрунтів

3.2. Організувати періодичну заміну піску в пісочницях із контролем його якості.

3.3. Для запобігання забрудненню пісочниць фекаліями тварин, облаштовувати їх захисними покриттями (тентами, чохлами)

3.4. Забезпечити належний санітарно-технічний стан каналізаційних мереж і недопущення витоків стічних вод.

4. Профілактика серед населення

4.1. Проводити санітарно-освітню роботу серед населення щодо шляхів передачі гельмінтозів і заходів особистої профілактики. Особливу увагу приділяти батькам дітей дошкільного та молодшого шкільного віку.

4.2. Розповсюджувати інформаційні матеріали щодо правил гігієни (миття рук, дитячих іграшок, що використовуються на подвір'ях, обробка овочів і фруктів).

5. Захист дитячих колективів

5.1. Посилити контроль за санітарним станом зовнішніх територій дитячих закладів.

5.2. Дотримуватись вимог до облаштування та утримання ігрових зон.

**Генеральний директор -
головний державний санітарний
лікар Сумської області**

Ірина КУПРІЄНКО

Галушко Наталія 0500614298
Моренець Валентина 0502952832

